

Tednik

Učiteljski Tovariš.

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 28.

V Ljubljani, 14. malega srpana 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« y Idriji. Naročnino prejema Francišek Őrnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 8 K.

Vsebina: »Propaganda dejanja.« — Naš denarni zavod. — Učiteljstvo in ljudska izobrazba. — Dopisi. — Iz naše organizacije. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Gospodarski program. — Inserati.

„Propaganda dejanja.“

Sobotni »Slovinci« se navadno s posebno pažnjo spominjajo našega lista. Za to dajemo, hvala Bogu, »Slovincu« dovolj prilike. V svojih odgovorih ni pobožni naš prijatelj nikoli stvaren, zakaj kar pišemo mi, je vse resnično in podprto z dokazi, da ne more nobene stvari ovreči najhujši sofist, kamoli farizej!

Zato je »Slovenec« v svojih polemikah jako komoden: vse obrača na smešno stran, češ, s tem se bo »Učit. Tov.« najbolj pokadilo. Bilo bi brezmiselno zahtevati od njega, da bi kdajkoli preklical ali vsaj ublažil razne razžalitve, ki jih je že nagromadil na naš list in naš stan. Ko nas je n. pr. s finim okusom in po načinu poštenega in dostojnega žurnalista primerjal s svinjakom, ni na naš poziv še do danes preklical te žalitve, saj ve, da ga čuva imuniteta častivrednega odgovornega urednika. Človek bi skoro sodil, da se je ta lepi list sam skrnil pod korito, da mu ni več mogoče razločevati snažnosti od nesnage in da meri ves svet s svojim vatlom. Naše zahteve po zadoščenju prečuje popolnoma in vtakne mirno v žep vse naše opravičene očitke ter obrača — kakor že rečeno — v svojih polemikah vse na norčavo plat. Pri tem pa pozablja dokazano resnico: Kdor se norčuje, ostane sam norec!

Zadnjo soboto se je lotil »Slovenec« našega članka »Preidimo k dejanjem!« Mi mu lahko povemo, da je napravil ta naš članek na učiteljstvo sploh in na naše somišljenike posebej, pa takisto na našo javnost, ki se zanima za naša vprašanja, največji in najlepši vtisk. To nam dokazuje, da smo govorili v imenu tistih ljudi, ki zanje pišemo in urejamo svoj list. »Slovincu« to seveda ni všeč. Kaj njemu mar — dasi se časih zahlini za najboljšega prijatelja učiteljstva — ako zahteva učiteljstvo kruha; sedaj se mu veselo smeje lice, ko odpira država svoje blagajnice, da ostanejo cerkveni milijoni nedotaknjeni. Za cerkev sme izkraveti tlačeni davkoplačevalec, za šolstvo in učiteljstvo pa ne sme plačati ničesar! Davkoplačevalcem, ki plačujejo davke bogati cerkvi v prid, se odpirajo v plačilo vrata nebeška, zatorej jih na zemlji lahko tare sila, saj je potem zasluženje tem večje.

Nam praktičnim ljudem je življenje bližje od večnosti zato smo dolžni svojemu stanu in svojemu stališču, ki ga zavzemamo v človeški družbi, da si ustvarimo ugodne gmotne razmere — življenje, ki je vredno človeka. Trdimo preko »Slovenčevih« zabavljic, da se čutimo poklicane v to, da vzgajamo človeški rod za praktično življenje, ki zahteva moralno in telesno jakih ljudi, da ne podležejo v boju za obstanek. Socijalne razmere današnjih dni so toliko resne in preudarka vredne, da ne kaže vzgajati sanjačev in sentimentalnih natur, ki se ozirajo zgolj v nedosežnost in so zatorej mrtvi člani človeške družbe.

Zatorej je pa naša dolžnost, da pozivljamo učiteljstvo k »propagandi dejanja«, kakor pravi »Slovenec.«

Učiteljstvu ne more nihče očitati lenobe, medtem ko jo lahko kakemu drugemu stanu. Učiteljstvo je bilo do današnjih dni toliko idealno, da je delalo samo za druge in pozabljalo nase. Ta slabost mu je ostala v krvi izza konkordatske dobe; to je kletev slabega dejanja! Zavest imamo, da smo tudi mi mnogo pripomogli, da se je zbudilo učiteljstvo iz letargije in začelo misliti in delati zase. Tlačnilo je predolgo — sedaj noče več in tudi ne bo več! Sovražnikom njegovim to ni po volji. Kdor se preobje v svoji samopašnosti, temu zamre vsak blažji človeški čut, da mu je slast, gledati stradajočega trpina! Niso še izmrli krvoloki rimskega imperatorstva in črne inkvizicije — to nam dokazuje »Slovenčev« veselje, ki ga navdaja sedaj, ko prihajajo iznova s krvavimi žulji davkoplačevalcev napolnjene sklede na cerkvene mize in ko kliče lačno učiteljstvo po kruhu in po taki regulaciji svojih družbenih prejemkov, kakoršne mu jamči državni šolski zakon!

Tako veselje je seveda ostudno, ker je znak popolne moralne propalosti.

Nič se nam ne zdi čudnega, ako peša vera. Taki njeni glasniki, ki so brez srca in vesti, jo trgajo s silo iz človeških src. Brezuspješno bi tudi bilo, govoriti jim o tisti silni bedi, ki se zajeda v učiteljske rodovine. Kamen bi se omehčal, ko bi mu bilo mogoče gledati mladega učitelja, ki neozdravljivo boleha že drugo leto in strada ob ubogih 80 kronah mesečno z ženo in otrokom vred. Kako mora biti temu trpinu pri srcu, ako čuje, kako se norčuje »Slovenec« iz

njegovega trpljenja in kako se norčuje iz naprednega učiteljsstva, ki se pripravlja do skrajnih korakov, da se otme iz pogube!

Da, k propagandi dejanja kličemo svoje tovariše! Kličemo učiteljsstvu z glasnim povdarkom, da je došel konec njegovega hlapčevanja, da je treba neizprosna, odločnega zahtevanja: Dajte nam kruha! Ako bo vsak duhovnik deležen izboljšanja duhovniških plač — vsak duhovnik, dober in slab! — ne sme nihče in nikoli več delati razlike med dobrim in slabim učiteljem, to pa zlasti še zato ne, ker velja tam, odkoder prihaja to razlikovanje, dobro za slabo in slabo za dobro. Vsak učitelj je človek, vsak človek pa ima pravico do življenja in dolžnost do dela. Ako pa mu delo ne daje sredstev za življenje, je to znamenje žalostnih razmer in krivičnega, trinoškega sistema. Da pade izkoriščanje in zavlada pravica, se morajo združiti vsi napredni elementi, pred vsem učiteljsvo samo. V teptancu se prelije resignacija v resolutnost in brezobzirnost. V učiteljsstvu se je že, in zato naj pride, kar mora priti!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca ročnika 1905 K 87.273-26.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Spominski list

(Glas iz Istre).

S posebnim zanimanjem smo čitali v letošnjem »Potopniku« kakor tudi v »Učit. Tovarišu« g. ravnatelja Schreinerja spis »Spominski list«. Povsem se strinjamo z lepim pomenom in namenom, ki naj ga ima. »Spom. list« za šol. mladino, ko ostavlja ob svojem 14. letu za vselej učilnico. Res, da prejme vsak šolski otrok pri svojem odhodu odpustnico; a kaj privlačnega ta za šolsko dečo pač nima, dasi je zanjo brezdvomno neizmerne važnosti.

Zato je bila povsem srečna misel, da so sklenili izdati »Spom. list«. Nekaj pa imajo ti »Spominski listi« na sebi, česar mnogi tovariši, gotovo ne odobravajo. —

Pri sklepu »Spom. lista« je prostor za podpise. No, seveda brez katehetovega podpisa ne sme biti! »Kaj pa je tebe treba bilo!« Stvar je nevidezno malenkostna, a vkljub temu načelne važnosti. Znano je, kako zahajajo gospoda »katehete« v šolo k pouku! Vera peša, pravijo. Gotovo pa saj tudi mora pešati, če bodo naši gospodje (izjeme so tudi!) skrbeli za vse kaj drugega bolj kot za šolo. Jasno je, da imenovani duhovniki kot katehete v pravem pomenu besede ne eksistujejo. Duhovnik, ki si sicer lasti pravico do pouka krščanskega nauka, a prihaja le parkrat na semester v šolo, duhovnik, ki razdere pri učencih to, kar je učitelj v prejšnjih urah sezidal s trudom, tak duhovnik ni in ni katehet, najsi ga dekretirajo vsi škofjel Prosimo! Splošno je znana gorečnost in ljubezen, ki jo goji politikujoča duhovščina do šole in učiteljsva! Politikujoč du-

hovnik — pa šola! Kaka ironija! Torej čemu katehetov podpis na »Spom. listu?!« Ta ne sodi sem, pa naj že reče kdo, kar hoče!

Tudi smatramo pod svojo častjo, klanjati se kakemu nevrednemu katehetu ter ga prositi milostnega podpisa. Sicer pa nam kakšen tak preobjestnež prav lahko zabrusi v obraz: »Tega nisem dolžan podpisati!« no, pa saj se razumemo!

Povedali smo svoje mnenje. Morda ga bodo uvaževali pri »Slovenski Šolski Matici«. Pomisljijo naj, da je »Slov. Šolska Matica« društvo, ki naj deluje le v povzdigo šolstva, torej mora računati samo z dejstvi in faktorji, ki jih družijo ozke vezi s šolstvom. Tistim, ki rujejo proti šoli in učiteljsstvu, pa ne dovoljujemo nobenih poklonov! — n —

Učiteljsvo in ljudska izobrazba.

Poroča Anton Merviö, učitelj v Povirju.

(Konec)

Seveda nima vse to ničesar opraviti z omiko našega naroda, toda tudi sem moramo obrniti svoj pogled, da lažje presodimo, kako težko delo čaka učitelja v sedanji dobi.

Čez nekaj časa pošlje prej imenovani svetec priporočilo za opazovanje prirode, posebno potresov, seveda ne onih, ki potresajo učiteljsvo mošnjček in želodec. Seismograf, jako lep naslov je to. Druge okrožnice priporočajo varstvo vlakov pred kamenjem mladine, otroci ne smejo trgati hlač nikjer drugje kakor le v šoli, to je tudi v oskrbi učiteljevi, ki ne sme pustiti otrokom plezati, drsati se itd. Cel orožnik brez dohodkov seveda! To je menda tista »unmittelbare Aufsicht« z učiteljskih. S tem pa ni še nikakor napolnjena statistika vseh častnih opravil, ki jih naj opravlja po mnenju izvestnih krogov učitelj. Vsak dan bi moral imeti gotovo 72 ur, da bi opravil vse te službe in opravila po pridpisanih receptih. Več ur na dan pouk; iz šole prišedši priprave za prihodnji dan, uradni dopisi in ukazi, lastna izobrazba in popravljanje vaj ter nalog, menim, da je dovolj dela. Če ujame morda borne pol ure za majhen izprehod, če si prikrajša eno navedenih točk — tisti časek naj si pa kvari pljuča z narodno prosveto. Tam naj pri govorih izkašlja zadnje košček pluč in leže v prezgodnji grob, kakor jih je že premnogo. S čim naj skrbi za zdravje, s čim naj si izboljša stanje, ko nima niti za najpotrebnejše, posebno če je obdarjen z otroki. Kako naj deluje tak trpin še posebej za narod, ko mora tako žrtvovati svoje življenje in zdravje drugim za nezatno plačilo v šoli. Pa mu še natvezijo novih opravil na glavo, ki so zgolj formalitete brez jedra in koristi. To je že infamno, kar uganja z učiteljsvom skoro vsak birokrat, vsa inteligenca ter prosto ljudstvo. S čim naj kupi učitelj vse knjige, ki mu jih priporočajo v nadaljno izobrazbo? Kako naj se pripravlja za narodno delovanje zunaj šole, ko bi imel za potrebo tajnika, da zadosti le predpisanim dolžnostim in zahtevam, ki jih stavijo do teh zastopnikov omike po vaseh.

Namesto da uče na učiteljskem toliko nepotrebne specialne v glasbi, naj bi rajše učili kandidate stenografije, kar bi jim bolj koristilo kakor tisto prisiljeno strganje po raznih godalih. Kruha najprej učiteljsstvu, potem se bomo šele menili s omiki i dr.

Toda kamor se ozremo, povsod vidimo isto. Inteligenca, blagoslovljena in laična, je menda za to na svetu, da zbija šale z ubogo učiteljsko paro. Ljudstvo, ki ima vedno dovolj denarja za razne cerkvene reči, postane v mnogih krajih kar divje, če čuje, da zahtevajo učitelji poboljška.*) Sicer jih je

*) To je sad klerikalnega hujskanja!